

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΣ *

Υπό ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΛΑΜΑΛΑ

Κατά τὰ τελευταία ἔτη, διεξάγεται συνεχῆς καὶ σφοδρὰ συζήτης, εἰς τὸ διεθνές ἐπίπεδον, ἰδιαιτέρως δέ, εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου, περίξ τοῦ προβλήματος τῆς νομισματικῆς ρευστότητος, εἰς διεθνή κλίμακα. Μεγάλαι εἶναι αἱ διαφοραὶ ἀπόψεων καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα, ἂν τελικῶς θὰ ὑπάρξουν ὠρισμένα θετικὰ συμπεράσματα καὶ θὰ ληφθοῦν πρακτικαὶ ἀποφάσεις.

Ἡ συζήτης ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος, ἣ διαφορὰ δὲ ἀπόψεων φαίνεται ἀσυμβίβαστος. Διὰ τοὺς μὲν, ἡ διεθνὴς οἰκονομία πάσχει ἀπὸ σοβαρὰν ἑλλειψιν μέσων πληρωμῆς, τοῦτο δὲ δύναται νὰ ἐπιδράσῃ δυσμενῶς ἐπὶ τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν. Διὰ τοὺς δέ, ἡ ἀσθένεια τῆς διεθνoῦς οἰκονομίας εἶναι ἡ πληθωρισμὸς μέσων πληρωμῆς, οὗτος δὲ προέρχεται ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ δολλαρίου, ὡς καὶ τῆς στερλίνης, ὡς καλυμμάτων διὰ τὰ διάφορα νομίσματα.

Ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ὑποστηρίζουν τὴν ἀνάγκην αὐξήσεως τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος παρατηροῦν, ὅτι κατὰ τὰ τελευταία ἔτη ἔχομεν ἐτησίαν αὐξήσιν τῆς ἀξίας τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου κατὰ 6%, μὲ παράλληλον αὐξήσιν τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος μόνον κατὰ 2,6%. Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς μεταβολῆς τῶν δύο ποσοστῶν, ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα : ὅτι παρίσταται ἀνάγκη αὐξήσεως τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος, εἰς ἴδιον ποσοστόν, περίπου, μὲ τὴν ἄνοδον τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν, ἤτοι κατὰ 6% ἐτησίως.

Ὅσοι, ἀντιθέτως, ὑποστηρίζουν ὅτι δημιουργοῦνται κίνδυνοι πληθωρισμοῦ, εἰς διεθνή κλίμακα, συγκεντρώνουν τὴν προσοχὴν των εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ δολλαρίου καὶ τῆς στερλίνης ὡς ἀποθεμάτων, διὰ τὴν ἐκδοσιν νέου χρήματος. Προκύπτει δηλαδὴ ἡ ἀκόλουθος κατάστασις : Αἱ Η.Π.Α. ἔχουν κατ' ἔτος ἐλλείμματα εἰς τὸ τελικὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν, ἀντὶ δὲ νὰ καλύψουν τὴν διαφορὰν, διὰ τῆς ἀποστολῆς χρυσοῦ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, πληρώνουν εἰς

* Ἀνακοίνωσις, εἰς τὴν συνεστιάσιν τῆς 13.1.1967, τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν.

έθνικόν νόμισμα, εἰς δολλάρια. τὰ ὅποια αἱ Ἑκδοτικαὶ Τράπεζαι διαφόρων χωρῶν διατηροῦν ὡς καλύμματα τοῦ ἑθνικοῦ νομίσματος.

Τὸ συμπέρασμα ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων εἶναι : ὅτι ἡ μόνη λύσις, μὴ λύσις ριζική, συνίσταται εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ. δηλαδή τὴν ὑποτίμησιν τοῦ δολλαρίου, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ πολλῶν ἄλλων νομισμάτων. Ὄψω, ἡ τιμὴ τοῦ χρυσοῦ δύναται νὰ αὐξηθῇ εἰς τὸ διπλάσιον καὶ νὰ καθορισθῇ ἡ νέα τιμὴ 70 δολλάρια κατὰ ὀγγίαν, ἀντὶ τῶν σημερινῶν 35.

Τὴν ἄποψιν ὅμως τῆς αὐξήσεως τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ ἀποκρούουσιν κατηγορηματικῶς αἱ Η.Π.Α. Ἐπομένως, αἱ συζητήσεις, τόσον εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου, ὅσον καὶ εἰς τὸν Ο.Ο.Σ.Α. καὶ εἰς τὴν λεγομένην ὁμάδα τῶν δέκα χωρῶν περιστρέφονται εἰς τὴν ἐξέρεσιν τρόπου αὐξήσεως τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος χωρὶς νὰ μεταβληθῇ ἡ τιμὴ

1. Ἡ βάσις τῶν συζητήσεων εἶναι ἐσφαλμένη.

Ὅσον παράδοξον καὶ ἂν φανῇ, ἔχομεν τὴν ἀντίληψιν ὅτι αἱ συζητήσεις πέρας τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος στηρίζονται ἐπὶ ἐσφαλμένης βάσεως. Διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν φύσιν τοῦ προβλήματος, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἀναζητήσωμεν τὰ βαθύτερα αἷτια τοῦ φαινομένου. Ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἐμφανίζεται ὡς ἑλλειψὶς ρευστότητος εἰς διεθνῇ κλίμακα, εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς λειτουργίας τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος καὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ μηχανισμοῦ τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν.

Ἐκ μέρους ἐκείνων οἱ ὅποιοι μελετοῦν τὸ πρόβλημα τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος, ὑπογραμμίζονται ὠρισμένα φαινόμενα καὶ ὠρισμένα ἐκδηλώσεις, ἡ ἔρευνα ὅμως δὲν ἀνατρέχει εἰς τὴν ἀναζήτησιν καὶ ἀνακάλυψιν τῶν αἰτίων. Αἷαν χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἀκόλουθος περίπτωση :

Κατὰ μῆνα Αὐγούστου τοῦ 1966, μία ὁμάς ἐμπειρογνομόνων ἐξήτασεν, εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. τὸ πρόβλημα τῶν διεθνῶν πληρωμῶν. Εἰς τὴν Ἑκθεσιν τῆς ἐν λόγῳ ὁμάδος ὑπογραμμίζεται, ὅτι αἱ περισσότεραι χώραι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐξασφαλίσουν συνεχῇ αὐξήσιν τῶν νομισματικῶν τῶν ἀποθεμάτων. Πλέον τούτου, οὐδεμία χώρα εἶναι πρόθυμος νὰ δεχθῇ μείωσιν τούτων. Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις ταύτας, τὸ πρόβλημα προσλαμβάνει μορφήν τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου.

Ἐν τούτοις, οἱ διακεκριμένοι ἐμπειρογνώμονες δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀναζητήσουν τὸ αἷτιον τῆς γενικῆς τάσεως τῶν θαφόρων χωρῶν καὶ τῆς ἐπιθυμίας των, πρὸς αὐξήσιν τῶν νομισματικῶν ἀποθεμάτων. Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ὁ Καθηγητὴς Gide παρετήρει, ὅτι ὅλαι αἱ Κυβερνήσεις διδοῦν ὁδηγίας εἰς τοὺς ἐκπροσώπους των νὰ καταβάλουν προσπάθειαν αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν. Ἐπίσης, ὁ Καθηγητὴς Aftalion ὑπεγράμμιζεν, ὅτι ὅλαι αἱ χώραι ἐπιδιώκουν νὰ πραγματοποιήσουν ἐνεργητικὰ ὑπόλοιπα εἰς τὰς δεθνεῖς συναλλαγάς

των. Τόσον όμως ό Cide όσον και ό Aftalion δέν ήθελήσαν νά έρευνήσουν τά αίτια του φαινομένου τούτου.

Και όμως είναι άπαραίτητον νά γνωρίζωμεν, άν αι έκδηλώσεις αυτές είναι άποτέλεσμα έσφαλμένης οικονομικής πολιτικής, όπως ήπεστήριζον, κατά κόρον, οι όπαδοί της άπολύτου ελευθερίας του διεθνούς έμπορίου ή προκύπτουν εκ μιας βαθύτερας ανάγκης. Μόνον άν αναζητήσωμεν τά αίτια των έκδηλώσεων τούτων ή άδυναθώμεν νά εξηγήσωμεν τους διαφόρους οικονομικούς μηχανισμούς και νά αντιληφθώμεν την πραγματικότητα. Έκ της προσεκτικής αναλίσεως ή άποκρίνη, ότι ή λειτουργία του οικονομικού συστήματος ήθελ τάς διαφόρους χώρας εις προσπάθειάς και πράξεις, αΐτινες προκαλούν προστριβάς και δυσχερείας εις τό διεθνές επίπεδον.

Διά νά συλλάβωμεν και κατανοήσωμεν πλήρως την λειτουργίαν του οικονομικού μας συστήματος, τάς τάσεις αύτου και τάς διαφόρους έκδηλώσεις, όφείλομεν νά άντατρέξωμεν εις την άνάλυσιν της πράξεως της άνταλλαγής των αγαθών.

2. 'Η άνταλλαγή των αγαθών.

Έκ των γενικών παρατηρήσεων διαπιστούται, ότι ή δραστηριότης διαφόρων προσώπων προσλαμβάνει την ακόλουθον μορφήν : "Έκαστον άτομον προσφέρει αγαθά ή υπηρεσίας, εις την αγοράν, δηλαδή εις τά άλλα πρόσωπα ζητεί δέ αγαθά και υπηρεσίας, προς ικανοποίησιν των άνγκιών του. Κατά τους κλασσικούς οικονομολόγους, ή άνταλλαγή των αγαθών είναι αντιπραγματισμός, τό δέ χρήμα άποτελεί άπλως τόν συνδετικόν κρίκον. Βάσει της αντιλήψεως τούτης, έχομεν την θεωρίαν περί ισορροπίας και διεξόδων του Say, κατά την οποίαν τό χρήμα είναι άπλουν μέσον διευκολύνσεως της άνταλλαγής των αγαθών.

Άκριβώς επί του σημείου αύτου έγκειται ή πλάνη. 'Η πράξις της άνταλλαγής των αγαθών, ούδέποτε άποτελεί αντιπραγματισμόν, διότι σχηματίζεται άπό δύο χωριστάς οικονομικάς δραστηριότητας : την αγοράν και την πώλησιν, αι όποιαι συντελούνται με όάσιν τό χρήμα. Παρατηρείται μάλιστα ότι δέν υπάρχει δυνατότης άποκτήσεως αγαθού, άν προηγουμένως δέν λάβη χώραν διάθεσις, δηλαδή πώλησις άλλου. Κατά συνέπειαν, ή πώλησις αγαθού ή ή προσφορά υπηρεσίας προηγείται, εισπράττεται τό άνάλογον χρήμα, κατόπιν δέ τούτο διατίθεται δι' αγοράς, εφ' όσον υπάρχουν άνάγκαι προς ικανοποίησιν και μέχρις ότου ικανοποιηθούν αύται. Τό απομένον χρήμα, μετά την ικανοποίησιν των όσων άνγκιών θεωρούνται ως άπαραίτητοι, δύναται νά διατηρηθ ή εις χείρας του προσώπου. Ούδεμία υποχρέωσις υπάρχει αποδόσεως αύτου εις την αγοράν, εκ του λόγου και μόνον ότι άπετέλεσεν αντίτιμον δικθέσεως ενός αγαθού.

Ὁ γεωργός, ὁ κτηνοτρόφος, ὁ επαγγελματίας, ὁ ὑπάλληλος, ὁ ἐργάτης, ὁ ἐιομήχανος, ὅλων τῶν κατηγοριῶν τὰ ἄτομα προσφέρουν ἀγαθὰ ἢ ὑπηρεσίας καὶ ἀποκτοῦν τὸ ἀντίτιμον εἰς χρήμα, οὐδεμίαν ὁμως ὑποχρέωσιν ἔχουν νὰ ἐπιστρέφουν τοῦτο ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν ἀγοράν. Ἡ διάθεσις τοῦ χρήματος θὰ γίνῃ τμηματικῶς καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἀνάγκαι πρὸς ἱκανοποίησιν.

Πέραν τούτου, ἐὰν τὸ εἰσόδημα ὑπερχαλύπτῃ τὰς ἀνάγκας ἐκάστου προσώπου, μέρος αὐτοῦ θὰ ἀποτελέσῃ ἀπόθεμα ἀξίας, ἧτοι ἀποταμίευσιν. Γνωρίζομεν ὅτι αἱ λειτουργίαι τοῦ χρήματος εἶναι κυρίως τρεῖς : Μέτρον ἀξίας, μέσον ἀνταλλαγῆς ἀγαθῶν καὶ ἀπόθεμα ἀξίας.

Τὸ ἀπόθεμα ἀξίας, ἰδίᾳ εἰς τὰς συγχρόνους οἰκονομίας τείνει· νὰ μετατραπῇ εἰς ἐπένδυσιν, χάρις δὲ εἰς τὴν μέθοδον ταύτην, τὸ χρήμα ἀποδίδεται εἰς τὴν ἀγοράν, ἐπιστρέφει εἰς τὴν οἰκονομίαν. Ἀλλ' ὁ μηχανισμὸς τῆς ἀποταμίσεως καὶ τῶν ἐπενδύσεων εἶναι πολύπλοκος καὶ αἱ οἰκονομικαὶ διαταραχαὶ εἶναι σύνθετες φαινόμενον, εἰς τὰς οἰκονομικῶς προηγμένας χώρας. Πρὶν ὁμως ἐξετάσωμεν τὸ θέμα τοῦτο, καλὸν εἶναι νὰ προσεξωμεν περισσότερον τὰς συνεπείας τοῦ διαχωρισμοῦ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἀγαθῶν, εἰς δύο πράξεις : τὴν πώλησιν καὶ τὴν ἀγοράν.

Ὅσῳ, ἐὰν λάδωμεν ὡς γεγονὸς, ὅτι ὑπάρχει τάσις διατηρήσεως ὡς ἀποθέματος ἀξίας, μέρος τοῦ εἰσοδήματος, τότε διὰ τὴν οἰκονομίαν θὰ προκύψῃ μεγαλυτέρα προσφορά ἀγαθῶν, τῆς ζήτησεως καὶ ἐπομένως, τάσις ὑπερχαραγωγῆς καὶ ἀνισορροπίας. Ἐὰν δεχθῶμεν τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἡ οἰκονομία εἶναι τελείως κλειστή, ἡ δὲ συνολικὴ προσφορά ἀγαθῶν δύναται νὰ ἐκφρασθῇ διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 100, ἡ δὲ ζήτησις διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 90, τότε προκύπτει μεγαλυτέρα προσφορά ἀπὸ τὴν ζήτησιν καὶ προφανὴς ἀνισορροπία τῆς οἰκονομίας. Ἡ διαφορά τῶν 10 μονάδων, ἀντιπροσωπεύει τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀτόμων νὰ δημιουργήσουν ἀπόθεμα ἀξίας εἰς χρήμα. Ὑπάρχει ὁμως δυνατότης λύσεως τοῦ προβλήματος, χάρις εἰς τὴν δημιουργίαν νέου χρήματος. Ἐκ τῆς ἱστορίας γνωρίζομεν ὅτι πολλὰ ἐμπορεύματα ἐχρησίμευσαν ὡς χρήμα, ὀλίγο, κατ' ὀλίγον ὁμως, διὰ λόγους εὐνοήτους, ἢ προτίμησις ἐστράφη πρὸς τὰ μέταλλα, τελικῶς δὲ τὰ πολύτιμα μέταλλα, τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσόν.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὰ μέταλλα ταῦτα ἀποκτώνται δι' ἐξορύξεως καὶ εἶναι ἀποτελεσματικῆς δραστηριότητος. Εἰς τὴν πρώτην φάσιν, ἐμφανίζονται ὡς ἐμπορεύματα, μετέπειτα δὲ προσλαμβάνουν τὴν μοργὴν χρήματος. Κατὰ συνέπειαν, ἐὰν εἰς μίαν κλειστὴν οἰκονομίαν ὑπάρχουν χρυσωρυχεῖα, εἰς ταῦτα δὲ ἐργάζωνται διάφορα πρόσωπα, τότε θὰ ἔχωμεν τὸ ἀκόλουθον ἀποτέλεσμα : Εἰς τὴν ἀγοράν, μεταξύ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, θὰ ἐμφανισθῇ καὶ ἡ προσφορά χρυσοῦ, ἡ ὁποία δύναται νὰ καλύψῃ τὴν ζήτησιν χρήματος πρὸς δημιουργίαν ἀποθέματος ἀξίας. Κατὰ τὸ προηγούμενον παράδειγμα, εἴχομεν προσφορὰν ἀγαθῶν 100 μονάδων καὶ ζήτησιν 90. Ἐὰν εἰς τὴν ἀγοράν προσφερθοῦν 90

μονάδες εις άλλα αγαθά και 10 μονάδες εις χρυσόν, τότε τὸ ἰσοξύγιον ἐξασφαλίζεται πλήρως.

Τούτο σημαίνει ὅτι, ὁ χρυσὸς ἔχει τὴν ιδιότητα τοῦ χρήματος, ἡ δὲ προσφορά αὐτοῦ προερχομένη ἐκ τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος, ὑπὸ τὰς ἰδίας συνθήκας μὲ τὰ ἄλλα αγαθά, διευκολύνει τὴν ἐξασφάλισιν ἰσορροπίας, μεταξύ προσφορᾶς καὶ ζητήσεως. Ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐργασίαν τῆς ἐξορύξεως χρυσοῦ, ἔχει εἰς χεῖρας του ἐν ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον ἔχει τὴν διπλὴν ιδιότητα. Ἔχει συγχρόνως ἐμπόρευμα, ἀλλὰ καὶ χρήμα, δεκτὸν δὲ παρ' ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας, εἰς τὰς συναλλαγάς. Τὸ περίφημον τοῦτο μέταλλον ἔχει γενικὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν, ὅχι μόνον ἐφ' ὅλων τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων.

Ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων δυνάμεθα νὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης δύναται νὰ ὀδγηθῇ εἰς ἐμπλοκὴν καὶ νὰ ἐκδηλωθῇ ὑπερπαραγωγὴ ἀγαθῶν, ἡ ἰσορροπία ὅμως ἐνδέχεται νὰ ἐξασφαλισθῇ, χάρις εἰς τὴν προσφορὰν νέου χρήματος, ὅπως ἡ περίπτωσις τῆς ἐξορύξεως χρυσοῦ. Τὸ πρόβλημα τοῦτο θὰ ἀναλύσωμεν ἐκ νέου, εἰς τὰ πλαίσια τῆς διεθνοῦς οἰκονομίας, προηγουμένως ὅμως εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐξετάσωμεν τὸν μηχανισμόν τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ τῶν ἐπενδύσεων.

3. Ἀποταμιεύσεις καὶ ἐπένδυσις.

Εἰς τὰς συγχρόνους κυρίως οἰκονομίας, τὸ εἰσόδημα τὸ ὅποιον δὲν καταναλίσκεται, προσλαμβάνει τὴν μορφήν παραγωγικῆς ἀποταμιεύσεως, δηλαδή μετατρέπεται εἰς ἐπένδυσιν. Μικρὸν ποσοστὸν παραμένει εἰς χεῖρας τῶν προσώπων, ὑπὸ τύπον ρευστότητος, ἡ τᾶσις δὲ ἀποθησαυρίσεως εἰς χρήμα ἐκδηλοῦται εἰς ὠρισμένας μόνον περιόδους καὶ ἀποτελεῖ μᾶλλον ἐξάίρεσιν τῆς γενικῆς τάσεως τοῦ κοινοῦ πρὸς ἐπένδυσιν τοῦ εἰσοδήματος, ὑπὸ οἰανδήποτε μορφῇ. Ἡ περίφημος ἐξίσωσις τοῦ Keynes εἶναι γνωστὴ, καίτοι αὕτη προεκάλεσε πλείεστας συζητήσεις ὡς πρὸς τὴν ὁρθότητα αὐτῆς: $Y = C + I$.

Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχωμεν ἐξασφάλισιν ἰσορροπίας εἰς πρῶτον χρόνον, ὀφείλομεν νὰ παρακολουθήσωμεν καὶ τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν. Ἡ ἐπένδυσις δὲν εἶναι πρᾶξις ἀθλητισμοῦ, ἀλλ' ἀποτέλεσμα οἰκονομικοῦ ὑπολογισμοῦ. Ὁ ἐπιχειρηματίας ἐπενδύει τὰ ἰδικά του χρήματα, ὡς καὶ ἐκεῖνα τὰ ὅποια δανείζεται, διότι προβλέπει ὅτι δύναται νὰ παράγῃ αγαθὰ μὲ κέρδος. Ἐχει πληροφορίας, ὅτι ἐν ἀγαθὸν ζητεῖται εἰς τὴν ἀγοράν, προστίθεται δὲ τὴν ζήτησιν ταύτην νὰ ικανοποιήσῃ.

Κατὰ συνέπειαν, χάρις εἰς τὸν μηχανισμόν τῶν ἐπενδύσεων, προκύπτει ἡ ἀκόλουθος κατάστασις: Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐπενδύσεων θὰ ἐκδηλωθῇ ηὐξημένη ζήτησις ἀγαθῶν. Προέρχεται αὕτη ἐκ τῶν χρημάτων τὰ ὅποια δαπανῶνται διὰ τὴν ἱδρυσιν καὶ ἀνέγερσιν ἐνὸς ἐργοστασίου, δι' ὕλικά καὶ ἀμοιβὴν ἐργασίας. Μέχρις ὅτου ὅμως ἀποπερατωθῇ ἡ ἱδρυσις τοῦ

έργοστασιού, προκύπτει αύξησης τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως, ἄνευ παραλλήλου αύξήσεως τῆς προσφοράς ἀγαθῶν. Ὄταν ἀποπερατωθῶν αἱ ἐγκαταστάσεις καὶ θῇ ἀρχίσῃ ἡ λειτουργία τῆς νέας ἐπιχειρήσεως, τότε θὰ ἔχομεν ὑψητέμενην προσφορὰν ἀγαθῶν, ἐκ τῆς νέας παραγωγῆς.

Ἵπογραμμίζομεν ὅτι ἡ προσοχή μας στρέφεται εἰς τὰς νέας ἐπενδύσεις καὶ ὄχι εἰς ἐκείνας αἱ ὁποῖαι ἐκτελοῦνται διὰ τὴν καλὴν συντήρησιν τοῦ ὑπάρχοντος ἥδη ἐν λειτουργίᾳ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Ἐὰν δεχθῶμεν τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ἡ καλὴ συντήρησις καὶ κανονικὴ ἀνανέωσις τοῦ ὑπάρχοντος ἐν λειτουργίᾳ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ, αἱ λεγόμεναι ἀποσβέσεις, προκαλοῦν δαπάνην 100 νομισματικῶν μονάδων, ἐτέρας δὲ 100 αἱ νέαι ἐπενδύσεις, ἔχομεν σύνολον ἐπενδύσεων 200 νομισματικῶν μονάδων.

Εἶναι προφανές ὅτι, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν νέων ἐπενδύσεων τοῦ 100 νομισματικῶν μονάδων καὶ τὴν αύξησιν τῆς προσφοράς ἀγαθῶν, ἡ διατήρησις τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας ἀπαιτεῖ ἀντίληψιν νέων ἐπενδύσεων, εἰς μεγαλύτερον μέγεθος. Τοῦτο ὅμως εἶναι ἀμφίβολον, ἐὰν ἡ ἀγορὰ τείνῃ νὰ ἐμφανίσῃ κρησπιδόν καὶ δὲν παρατηρηθῇ αύξησης τῆς ζήτησεως ἀγαθῶν. Ἀλλὰ μείωσις ἢ διακοπὴ τῶν νέων ἐπενδύσεων ὀδηγεῖ εἰς ὑπεροχὴν τῆς προσφοράς ἀγαθῶν καὶ εἰς οἰκονομικὴν κρίσιν. Μόνον ἐὰν κτιζῶνται νέα ἐργοστασια καὶ ἰδρύονται νέαι ἐπιχειρήσεις, ἔχομεν αύξησιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεῖουν τὰ εἰσπραττόμενα εἰσοδήματα, τῶν προσώπων τὰ ὁποῖα ἀσχολοῦνται μὲ τὴν δραστηριότητα ταύτην. Μὲ ἄλλας λέξεις, προκύπτει αύξησης τῆς συνολικῆς ζήτησεως ἀγαθῶν, κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐπενδύσεων.

(1) μηχανισμὸς τῶν νέων ἐπενδύσεων σημαίνει αύξησιν τῆς ζήτησεως ἀγαθῶν, εἰς πρῶτον χρόνον, μετέπειτα ὅμως καὶ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τῆς νέας ἐπιχειρήσεως θὰ προκύβῃ καὶ ὑψητέμενη προσφορὰ ἀγαθῶν. Αύξησιν τῆς ζήτησεως ἀγαθῶν, ἄνευ παραλλήλου ἢ μελλοντικῆς αύξήσεως τῆς προσφοράς ἀγαθῶν, προκαλοῦν τὰ δημόσια ἔργα. Εἶναι γνωστὸν ὅτι κατὰ τὰς περιόδους οἰκονομικῆς κρίσεως καὶ ἀνεργίας, ὥς μέσον καταπολεμήσεως τῆς καταστάσεως ταύτης, συνιστῶνται τὰ δημόσια ἔργα.

Ἡ ἀντίληψις, ὅτι ὁ μηχανισμὸς τῶν νέων ἐπενδύσεων δύναται νὰ προσλάβῃ συνεχῇ καὶ ἀδιάκοπον μορφήν, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ οἰκονομικὴ ἰσορροπία, δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα. Τὴν ἐν λόγω ἐξασφαλισμένην θεωρίαν, ὑποστηρίζει ὁ Καθηγητὴς Hayek, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν ἡ κρίσις ἐκδηλοῦται διότι δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ ἀποταμίεσις, πρὸς συνέχισιν τῶν ἐπενδύσεων. Προέκειται περὶ πλάνης, ἡ ὁποία στηρίζεται εἰς τὸν ἀκόλουθον μηχανισμόν. Ἐὰν εἰς πρῶτον χρόνον ἐκτελεσθῶν νέαι ἐπενδύσεις 100 νομισματικῶν μονάδων, εἰς δεύτερον 120, εἰς τρίτον 150 καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, ἡ προοδευτικὴ αὐτῇ δραστηριότης εἰς τὰς νέας ἐπενδύσεις ἐξασφαλίζει οἰκονομικὴν ἰσορροπίαν.

Τὸ κακὸν εἶναι, ὅτι ἂν εἰς ἐπιχειρηματίας ἐκτελέσῃ ἐπενδύσεις 100 μονάδων, διότι ἡ μελέτη τῆς ἀγορᾶς δεικνύει δυνατότητα διαθέσεως ἑνὸς ἀγαθοῦ με κέρδος, εἶναι ἀδύνατον νὰ εὐρεθῇ δεύτερος νὰ προβῇ εἰς νέας ἐπενδύσεις, διὰ τὸν λόγον καὶ μόνον ὅπως αὐξήσῃ τὴν συνολικὴν ζήτησιν ἀγαθῶν, κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐπενδύσεων. Ἡ θεωρία τοῦ Hayek ἐμμοιάζει με τὸν συνδυασμὸν γνωστῶν ἀπατεώων, οἱ ὅποιοι προτείνουν τὴν ἀπόκτησιν θαυμασιῶν ἀντικειμένων, με ἐλαχίστην δαπάνην. Προτείνεται, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ ἀγορὰ ἑνὸς τίτλου 100 δραχμῶν καὶ ἡ ἀποστολὴ εἰς τὴν ἐταιρείαν 500 δραχμῶν πρὸς ἀπόκτησιν ὃ νέων τίτλων. τοὺς ὁποίους ὁ ἀγοραστής ἔχει δικαίωμα νὰ πωλήσῃ εἰς φίλους καὶ γνωστούς του καὶ νὰ εἰσπράξῃ τὰς 500 δραχμάς. Ἐὰν οἱ πέντε νέοι ἀγορασταί, ἐμβάσουν ἕκαστος 500 δραχμάς καὶ ἀγοράσουν ἀνὰ πέντε τίτλους, ὁ πρῶτος ἀγοραστής θὰ λάβῃ ἓν ἀντικείμενον ἀξίας 2.500 δραχμῶν, με δαπάνην μόνον 100 δραχμῶν.

Εἶναι προφανές ὅτι ὁ μηχανισμὸς οὗτος δὲν δύναται νὰ λειτουργήσῃ, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξυευρεθῶν τὰ ἐπόμενα θήματα, πρόθυμα νὰ ἀποστείλουν 500 δραχμάς, πρὸς κάλυψιν τῆς ἀξίας τοῦ ἀντικειμένου. Κατὰ συνέπειαν, ταχέως διακόπτεται ἡ ἀναμενόμενη συνέχεια. Ὁ μηχανισμὸς βασίζεται ἐπὶ τῇ γεωμετρικῇ προόδῳ, εἶναι δὲ ἀπαραίτητον νὰ εὐρεθῶν χιλιάδες πρόσωπα ἵνα λάβουν μέρος εἰς τὴν ἀπατηλὴν ταύτην προσπάθειαν, τῆς δῆθεν ἀποκτήσεως ἀντικειμένων μεγάλης ἀξίας, δι' ἐλαχίστης δαπάνης.

Κατ' ἀναλογίαν, αἱ νέαι ἐπενδύσεις εἶναι ἀνάγκη νὰ συνεχισθῶν καὶ νὰ προσλάβουν αὐξησιν, ὥστε ρυθμοῦ γεωμετρικῆς προόδου. Τότε μόνον εἶναι δυνατὴ ἡ ἐξασφάλισις ἰσορροπίας μεταξὺ προσφορᾶς καὶ ζητήσεως ἀγαθῶν.

4. Αἱ διεθνεῖς συναλλαγαί.

Ὡς εἶναι γνωστόν, δὲν ὑπάρχει ἐθνικὴ οἰκονομία τελείως κλειστή. Μόνον ἡ παγκοσμίᾳ οἰκονομία εἶναι τελείως κλειστή καὶ μέχρι τῆς στιγμῆς, τοῖλάχιστον, δὲν δύναται αὕτη νὰ πραγματοποιήσῃ ἀνταλλαγὰς ἀγαθῶν με τοὺς ἄλλους πλανήτας. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, ἑκάστη ἐθνικὴ οἰκονομία ἔχει τάσιν νὰ προσφέρῃ ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίας μεγαλυτέρας ἀξίας εἰς τὰς ἄλλας οἰκονομίας, ζητεῖ δὲ ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίας μικροτέρας ἀξίας. Ἡ διεθνὴς ἀγορὰ ἀποτελεῖ πεδίου σκληρᾶς μάχης, δι' ὅλας τὰς ἐθνικὰς οἰκονομίας, οὕτω δὲ ἐξηγγεῖται ἡ ἐπίπονος προσπάθεια ἑκάστης χώρας διὰ τὴν πραγματοποίησιν πιστωτικοῦ ὑπολοίπου εἰς τὰς τρεχούσας συναλλαγὰς. δηλαδή ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν συναλλαγῶν ἐμπορευμάτων καὶ ὑπηρεσιῶν.

Εἶναι σαφές ὅτι ἡ πραγματοποίησις ἐνεργητικοῦ ὑπολοίπου εἰς τὰς τρεχούσας συναλλαγὰς, ἐπιτρέπει τὴν αὐξησιν τῶν ἀποθεμάτων χρυσοῦ καὶ συναλλάγματος, ὥς καὶ τῶν ἐπενδύσεων εἰς τὰς ἄλλας χώρας. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο σημαίνει, ὅτι οἱ κάτοικοι μιᾶς χώρας προσφέρουν ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίας,

πρὸς τὰς ἄλλας, ἀξίας μεγαλυτέρας καὶ δέχονται μικροτέρας, διὰ τὴν διαφορὰν δὲ ἡ χώρα θὰ λάβῃ χρυσὸν καὶ συναλλάγματα ἢ θὰ πραγματοποιήσῃ παραγωγικὰς ἐπενδύσεις εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Εἰς ἀμφοτέραις τὰς περιπτώσεις, προκύπτει αὐξησης τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς χώρας.

Ἐάν παρακολουθήσωμεν τὴν ἐξέλιξιν τῶν οἰκονομικῶς προηγμένων χωρῶν, βλέπομεν ὅτι ἡ ἐπὶ πλέον ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν καὶ ἡ πραγματοποίησις ἐνεργητικοῦ ὑπολοίπου, ἀποτελεῖ ἀναπόδραστον ἀνάγκην, διότι ἄλλως ἡ οἰκονομία θὰ περιπέσῃ εἰς κατὰστασιν ὑπερπαραγωγῆς καὶ οἰκονομικῆς κρίσεως.

Βεβαίως ὑπάρχουν χώραι αἱ ὁποῖαι, ἀντὶ ἐνεργητικῶν ὑπολοίπων εἰς τὰς τρεχούσας συναλλαγὰς, καταλήγουν εἰς παθητικὰ ὑπόλοιπα. Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ εἶναι σκόπιμον νὰ γίνῃ ἡ ἀκόλουθος διάκρισις : Ἐάν μία χώρα ἔχῃ ἑλλείμματα εἰς τὰς τρεχούσας συναλλαγὰς, διότι πραγματοποιεῖ ἐν πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ εἰσάγει κεφαλαιουχικὰ ἀγαθὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, τότε μελλοντικῶς ἡ κατὰστασις θὰ μεταδληθῇ. Μετὰ τὸ πέραν τῶν ἐπενδύσεων, δύναται νὰ ἐξασφαλισθῇ αὐξησης τῶν ἐξαγωγῶν καὶ μείωσις τῶν εἰσαγωγῶν δημιουργία δὲ ἐνεργητικῶν ὑπολοίπων, ὅαυται τῶν ὁποίων καθίσταται δυνατὴ ἡ ἀπόδοσις τῶν ἐξωτερικῶν χρεῶν.

Ἀντιθέτως, ἐάν τὰ ἑλλείμματα προέρχωνται ἐκ τῆς ὑὑζητημένης καταναλώσεως, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, ἡ χώρα ὠθεῖται εἰς τὴν ὑποχρέωσιν καὶ τὴν χρεοκοπίαν. Μία τοιαύτη κατὰστασις ἔχει τὴν ἐννοίαν ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ζοῦν ὑπεράνω τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων των, ὑπάρχουν ἴσως μεγάλοι δαπάναι δι' ὑπηρεσίας, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων τὸ χάσμα εἰς τὰς ἐξωτερικὰς συναλλαγὰς διευρύνεται συνεχῶς. Ἐἶναι ἀκριβὲς ἡ περίπτωσις πολλῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι ἡ οἰκονομία μας ἔχει μεγάλα ἑλλείμματα εἰς τὰς ἐξωτερικὰς συναλλαγὰς, παρατηρεῖται δὲ συνεχὴς αὐξησης τῶν ὑποχρεώσεων τῆς πρὸς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἀλλὰ καὶ μία χώρα ἀνεπτυγμένη, δύναται νὰ περιπέσῃ, εἰς τὴν δύναν τῶν ἐξωτερικῶν ἑλλειμμάτων, ἐάν αὐξήσῃ, πέραν τῶν δυνατοτήτων τῆς τὰ χρηματικὰ εἰσοδήματα τοῦ πληθυσμοῦ ἢ ἀκολουθήσῃ πρόγραμμα ἐντόνου πολεμικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν ἔχομεν μεταφορὰν μέρους τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ, ἐκ τῆς παραγωγῆς καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, εἰς τὴν παραγωγὴν πολεμικοῦ ὕλικου, ἢ ἀξία τοῦ ὁποῖου πληρῶνεται ὑπὸ τοῦ Κράτους. Εὐκόλως νοεῖται, ὅτι ἐάν μέρος τοῦ πληθυσμοῦ εἰσπράττῃ εἰσοδήματα διὰ τὴν κατασκευὴν πολεμικοῦ ὕλικου, προκύπτει ὑὑζητημένη ἀγοραστικὴ δύναμις, ἐάν δὲ ἡ ἐγχωρία παραγωγὴ ἀδυνατῇ νὰ προσφέρῃ ἐπαρκῆ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ, ἡ αὐξησης τῶν εἰσαγωγῶν εἶναι ἀναπόσπαστος.

"Ὅταν ἡ παραγωγικὴ δυναμικότης τῆς οἰκονομίας εἶναι μεγάλη καὶ δύναται αὕτη νὰ προσφέρῃ τὰ ἀπαραίτητα ἀγαθὰ, πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς καταναλώσεως, νὰ διαθέσῃ δὲ μέρος τοῦ μηχανικοῦ τῆς ἐξοπλισμοῦ διὰ πολεμικὰς προπαρασκευάς, τότε ἡ ἐπίδρασις τῶν πολεμικῶν δαπανῶν ἀποτελεῖ ἀνοδο-

κὴν ὠθησιν καὶ ἐξασφαλίζει σχετικὴν ἰσορροπίαν, μετὰ τὴν παραγωγὴν καὶ καταναλώσεως. Ἐνταῦθα ἀκριβῶς σήμερον ἡ περίπτωσις τῆς ἀμερικανικῆς οἰκονομίας. Προσφάτως ἐκ μέρους τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. τῶν Παρισίων ὑπεγράμμισθη ὅτι κινήτηριος δύνάμις τῆς παρούσης ἀνοδικῆς ἐξελίξεως καὶ ἐπεκτάσεως τῆς ἀμερικανικῆς οἰκονομίας εἶναι ὁ πόλεμος τοῦ Βιετνάμ.

5. Τὸ οἰκονομικὸν μας σύστημα τείνει πρὸς τὴν ὑπερπαραγωγὴν καὶ τὴν ἀνισορροπίαν.

Ἐκ τῆς προηγουμένης ἀναλύσεως προκύπτει σαφῶς, ὅτι τὸ οἰκονομικὸν μας σύστημα τείνει συνεχῶς πρὸς τὴν ὑπερπαραγωγὴν καὶ τὴν ἀνισορροπίαν, ἔχομεν δὲ οὕτω τὰς γνωστὰς κυκλικὰς διακυμάνσεις. Ἡ παραγωγικὴ διαδικασία διὰ τὰ λειτουργήσῃ εἰς κατάστασιν ἰσορροπίας, ἔχει ἀνάγκη συνεχοῦς ἐπεκτάσεως. Αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα τῆς ἀδιακόπου καὶ ἐντόνου ἀναζητήσεως νέων ἀγορῶν, πρὸς διάθεσιν τῶν προϊόντων, τὰ ὅποια ὑπερβαίνουν τὴν ἐνεργὸν ζήτησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας. Τὸ οἰκονομικὸν μας σύστημα, ὁμοίᾳ μὲ ἐν ποδήλατον, τὸ ὅποιον ὡς γνωστόν, μόνον ἐν κινήσει εὐρίσκεται εἰς κατάστασιν ἰσορροπίας. Κατ' ἀναλογίαν καὶ τὸ οἰκονομικὸν μας σύστημα, ἔχει ἀνάγκη συνεχοῦς ἐπεκτάσεως καὶ ἀναζητήσεως νέων ἀγορῶν.

Ὑπάρχουν ὅμως πολλοὶ παράγοντες, οἱ ὅποιοι ὠθοῦν πρὸς τὴν ἀντίθετον κατεύθυνσιν, ἐπιδρῶν δηλαδὴ ἐννοικῶς καὶ τείνει νὰ ἐξασφαλίσῃ ἰσορροπία, μετὰ τὴν παραγωγὴν καὶ καταναλώσεως, ἄλλοτε μὲν προσωρινῶς χαρακτηριστῆρος, ἄλλοτε δὲ μονιμοτέρας μορφῆς. Ἐκ τῶν παραγόντων τούτων, θὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα τοὺς κυριωτέρους.

Πρῶτον : Ἡ δημιουργία νέου χρήματος. Τὸ νέον χρήμα δύναται νὰ εἶναι μεταλλικόν, ὡς ἡ περίπτωσις τῆς ἐξορύξεως χρυσοῦ, ἀλλὰ μορφῆς τραπεζογραμματίων. Εἰς τὴν περίπτωσιν ἐξορύξεως χρυσοῦ, ἔχομεν προσωρὴν ἐνὸς ἐμπορεύματος, τὸ ὅποιον συγχρόνως ἔχει τὴν ιδιότητα τοῦ χρήματος. Ὡς εἶναι γνωστόν, ἡ ζήτησις χρυσοῦ εἶναι ἀπεριόριστος, διότι οὗτος γίνεται δεκτὸς εἰς ὅλας τὰς χώρας καὶ παρ' ὅλων τῶν προσώπων.

Ἐὰν ἡ αὐξήσις τοῦ νέου χρήματος ἔχῃ τὴν μορφήν τραπεζογραμματίων, προκύπτει τόνωσις τῆς ζήτησεως, ἐὰν τὸ χρήμα τοῦτο ἐχρησιμοποιήθῃ διὰ τὴν πληρωμὴν διαφόρων ὑπηρεσιῶν ἢ τὴν ἐκτέλεσιν δημοσίων ἔργων. Ἡ ἐκδοσις ὅμως νέου χρήματος, ὑπὸ τύπον τραπεζογραμματίων, δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀπεριόριστος, διότι προκαλεῖται αὐξήσις τῶν τιμῶν καὶ δυσχέρεια εἰς τὰς ἐξαγωγὰς, ἄνοδος δὲ τῶν εἰσαγωγῶν.

Μὲ τὴν παραγωγὴν χρυσοῦ δὲν ὑπάρχει κίνδυνος, διότι ἡ ἀπόκτησις αὐτοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ ἔχει δραστηριότητος ἐκτυπωτικῶν ἀπλῶς μηχανῶν, ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν τραπεζογραμματίων. Ἡ ἀπόκτησις ὅμως χρυσοῦ, προϋποθέτει τὴν ὑπαρξίν χρυσωρυχείων. Ἐὰν ἡ

χώρα μας διέθετε χρυσωρυχεία και ήτο δυνατή ή έτησία παραγωγή μερικῶν εκατοντάδων εκατομμυρίων δολλαρίων χρυσοῦ, θά είχομεν έν άσφαλές και αξιόλογον εισόδημα, ως και μέσα πληρωμῆς είς τό έξωτερικόν.

Κατά γενικόν κανόνα, ή παραγωγή χρυσοῦ έπιδρᾷ εὐνοϊκῶς επί τῆς διεθνούς οίκονομίας, διότι διά τᾶς χώρας παραγωγῆς, ό χρυσός έξάγεται ως έμπόρευμα, ἔχει δέ συγχρόνως και τήν ιδιότητα τοῦ χρήματος. Ἡ σημερινή ὁμῶς παραγωγή χρυσοῦ δέν θεωρεῖται έπαρκής, εκ μέρους εκείνων οί όποιοι προτείνουν τήν αύξησιν τῆς τιμῆς αὐτοῦ, είς τρόπον ὥστε νά τονωθῇ ή δραστηριότης τῶν χρυσωρυχείων.

Δεύτερον : Ἡ τεχνολογική και έπιστημονική πρόοδος οδηγεί είς τήν αύξησιν τῆς παραγωγῆς άγαθῶν, διευρύνει ὁμῶς συνεχῶς και τήν κατανάλωσιν. Καθημερινῶς προσφέρονται άγαθά, τὰ όποια καθιστοῦν τήν ζωήν περισσότερον ευχάριστον, πρὸς άπόκτησιν δέ τούτων ὄχι μόνον διατίθενται δλόκληρα τὰ εισοδήματα ὠρισμένης κατηγορίας τοῦ πληθυσμοῦ, αλλά προεξοφλοῦνται και μελλοντικά τοιαῦτα, χάρις είς τό σύστημα τῆς πωλήσεως μέ δόσεις.

Τρίτον : Ἡ δημογραφική αύξησις δύναται νά προκαλέσῃ διόγκωσιν τῆς καταναλώσεως, δι' ὠρισμένην περίοδον. Ἡ νέα γενεά άποτελεῖ παράγοντα αύξήσεως τῶν δαπανῶν. Ἡ συντήρησις τῶν τέκνων και ή μόρφωσις αὐτῶν, έπιφέρει αύξησιν τῶν δαπανῶν τῆς οίκογενείας. Βροδύτερον θεδαίως ὁ ηὔξημένος πληθυσμός θά ένταχθῇ είς τήν κατηγορίαν τοῦ λεγομένου ενεργοῦ, ή δέ κατάστασις θά εμφανίσῃ μεταβολήν. Θά προκύψῃ αύξησις τῆς παραγωγῆς και τῆς προσφορᾶς άγαθῶν. Ἡ οίκονομία θά τείνῃ πρὸς τήν υπερπαραγωγήν.

Τέταρτον : Ἡ εκτέλεσις δημοσίων έργων, συμβάλλει είς τήν έξασφάλισιν οίκονομικῆς ισορροπίας. Τό ίδιον δύναται νά λεχθῇ και διά τοὺς έξοπλισμούς και γενικῶς τὰς πολεμικὰς δαπάνας.

Ἐάν ὁμῶς αἱ πολεμικαὶ δαπάναι και γενικῶς τὰ δημόσια έργα υπερακοντίζουν τήν δυναμικότητα τῆς οίκονομίας, τότε ἔχομεν ὡς άποτέλεσμα άντίθετον φαινόμενον, δηλαδή ἔλλειψιν άγαθῶν, έντονον αύξησιν τῶν εισαγωγῶν, συνήθως δέ και φαινόμενα νομισματικοῦ πληθωρισμοῦ.

Πέμπτον : Διά κάθε ἔθνικὴν οίκονομίαν ή αύξησις τῶν έξαγωγῶν άποτελεῖ θαυμασίαν λύσιν τοῦ προβλήματος. Ἡ χώρα άπαλλάσσεται ἀπὸ τὰ άγαθά τὰ όποια δέν είναι εύκολον νά καταναλώσῃ, και πραγματοποιεῖ ενεργητικόν ὑπόλοιπον είς τὰς τρεχούσας συναλλαγὰς, χάρις είς τό όποιον δύναται νά ενεργήσῃ, επενδύσεις είς τὰς ξένας χώρας, νά αύξήσῃ δέ και τὰ άποθέματα χρυσοῦ και συναλλάγματος.

Οἱ άνωτέρω παράγοντες και σειρά άλλων δευτερευούσης σημασίας συμβάλλουν είς τήν έξασφάλισιν οίκονομικῆς ισορροπίας, ὄχι θεδαίως μονίμου χαρακτήρος και διά τοῦτο ἔχομεν τὰς γνωστὰς κυκλικὰς διακυμάνσεις.

6. Τò πρόβλημα τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος.

Ἡ προηγουμένη ἀνάλυσις ἐπιτρέπει νά ἀντιληφθῶμεν, ὅτι ἀποτελεσματικὸς παράγων αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς ρευστότητος εἶναι ἡ παραγωγή χρυσοῦ. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἡ παραγωγή τοῦ πολυτίμου αὐτοῦ μετάλλου εἶναι λίαν ἠϋξημένη καὶ περιστρέφεται εἰς τὴν 1.500 ἑκατομμύρια δολλαρίων ἑτησίως. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου μόνον περὶ τὰ 600 ἑκατομμύρια δολλαρίων συγκεντρώνονται εἰς τὰς Ἐκδοτικὰς Τραπεζάς, τὰ δὲ ὑπόλοιπα ἀπορροφoῦν ἡ βιομηχανία καὶ ἡ ἀποθησαύρισις τῶν ἰδιωτῶν. Μάλιστα, κατὰ τὸ ἔτος 1964, παρετηρήθη, ἔντασις τοῦ ρυθμοῦ ἀποθησαυρίσεως, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀπορρόφησιν ὅλοκληρου τῆς ἑτησίως παραγωγῆς χρυσοῦ. Οὕτω, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ ἀποθησαύρισις ἐκάλυψαν ὅλοκληρον τὸ ποσὸν τῶν 1.500 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, παρετηρήθη δὲ καὶ μικρὰ μείωσις, κατὰ 50 ἑκατομμύρια δολλαρίων, τῶν συνολικῶν ἀποθεμάτων χρυσοῦ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ παγκόσμια ἀποθέματα χρυσοῦ, ταῦτα ἀνέρχονται εἰς 42, περίπου, δισεκατομμύρια δολλαρίων. Εἰς ταῦτα θεοὺν νά προστεθοῦν τὰ διαθέσιμα τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου, ἀνεριθόμενα εἰς 5 δισεκατομμύρια δολλαρίων. Ἐπίσης, αἱ ἀπαιτήσεις εἰς δολλάρια, εἰς ὄρος τῶν Η.Π.Α. ἀνερχόμεναι εἰς τὸ ποσὸν τῶν 15 δισεκατομμυρίων δολλαρίων. Αἱ ἀπαιτήσεις εἰς ὄρος τῆς Μεγάλῃς Βρεταννίας, συμπεριλαμβανοί εἰς 7 δισεκατομμύρια δολλαρίων. Τέλος, διάφορα ἄλλα μικροποσά, 1,23 δισεκατομμύρια δολλαρίων, οὕτω φθάνομεν εἰς ἓν σύνολον χρυσοῦ καὶ συναλλάγματος 70,23 δισεκατομμυρίων δολλαρίων.

Ἡ συνολικὴ αὐξήσις τῶν διαθεσίμων, εἰς χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα, μεταξὺ 1961 καὶ 1965 εἶναι: τῆς τάξεως τῶν 21 δισεκ. δολλαρίων, δηλαδὴ ἑτησίως, κατὰ μέσον ἔρον : 2,6%. Τὸ σύνολον τῶν διεθνῶν διαθεσίμων, εἰς χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα, ἀνήρχετο κατὰ τὸ 1961 εἰς 49 δισεκ. δολλαρίων ἔφθασε δέ, εἰς τὸ τέλος τοῦ 1965, τὰ 70 δισεκ. δολλαρίων.

Ἀξιόλογον ποσόν, τῆς ἀνωτέρω αὐξήσεως, προέρχεται ἐκ τῆς συγκεντρώσεως δολλαρίων παρὰ τῶν Ἐκδοτικῶν Τραπεζῶν. Ὡς γνωστόν, τὰ ἐλλείμματα τοῦ ἱσοζυγίου πληρωμῶν Η.Π.Α. δὲν διακανονίζονται ἐξ ὅλοκληρου εἰς χρυσόν, ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἰς ἐθνικὸν νόμισμα, εἰς δολλάρια. Οὕτω, πολλοὶ χώροι διατηροῦν ὡς κάλυμμα τοῦ νομίσματος ἀπαιτήσεις εἰς δολλάρια, εἰς ὄρος τῶν Η.Π.Α. Ἠρόκεται περὶ τοῦ γνωστοῦ συστήματος τοῦ συναλλαγματικοῦ κανόνος.

Ἡ κατάστασις ὅμως αὕτη δύναται νά ὀδηγήσῃ εἰς περιπλοκάς, διότι τὸ σύστημα τοῦτο δὲν δύναται νά λειτουργήσῃ ἀπ' ἁπειρον. Δύο εἶναι τὰ ἐνδεχόμενα, τὰ ὁποῖα πρέπει νά ἐξετάσωμεν διαδοχικῶς.

Πρῶτον: Τὰ ἐλλείμματα τοῦ ἱσοζυγίου πληρωμῶν τῆς Ἀμερικῆς συνεχίζονται καὶ αἱ Ἐκδοτικαὶ Τράπεζαι διαφόρων χωρῶν συγκεντρώνουν

συνεχῶς δολλάρια, ἤτοι ἀπαιτήσεις εἰς θάρος τῶν Η.Π.Α. Ἀλλὰ τὰ ἀποθεμὰτα χρυσοῦ τῶν Η.Π.Α. ἀνήρχοντο εἰς τὸ τέλος τοῦ 1966 εἰς 13.262 ἑκατ. δολλαρίων, αἱ δὲ ὑποχρεώσεις αὐτῶν, πρὸς τὰς διαφόρους χώρας, ὑπερέβησαν τὰ 15 δισεκ. δολλαρίων. Ἐπομένως, ἡ συνεχὴς αὔξησης τῶν ὑποχρεώσεων, πρὸς τὸ ἐξωτερικόν, τῶν Η.Π.Α. καὶ παρατηρουμένη μείωσις τῶν ἀποθεμάτων χρυσοῦ δύνανται νὰ ἐδηγήσουν τὴν μεγάλην ταύτην χῶραν εἰς τὴν ἀδυναμίαν πληρωμῆς τῶν ὀφειλῶν της εἰς χρυσόν.

Δεύτερον : Ἐξεταστέα ὅμως εἶναι καὶ ἡ ἀντίθετος περίπτωση. Ἐὰν αἱ Η.Π.Α. ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸν πόλεμον τοῦ Βιετνάμ καὶ ἐντείνουν τὴν παραγωγικὴν τῶν προσπάθειαν, δὲν ἀποκλείεται τὸ ἐνδεχόμενον μείωσης καὶ ἐξαλείψεως ἀκόμη τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Μερικοὶ μάλιστα προβλέπουν ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν, αἱ Η.Π.Α. θὰ ἐξασφαλίσουν ἐνεργητικὰ ὑπόλοιπα καὶ τὸ δολλάριον θὰ καταστῇ σπάνιον νόμισμα, ὡς κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη.

Μία τοιαύτη ἐξέλιξις, θὰ ἔχῃ ὡς συνέπειαν τὴν μείωσιν τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος καὶ τὴν δημιουργίαν μεγάλων δυσχερειῶν, εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον.

Πάντα ταῦτα σημαίνουν ὅτι εὐρισκόμεθα ἐνώπιον διλήμματος. Ἐὰν μὲν συνεχισθοῦν τὰ ἐλλείμματα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῶν Η.Π.Α. ἡ μεγάλη αὕτη χώρα, θὰ εὑρεθῇ εἰς ἀδυναμίαν πληρωμῆς τῶν ὑποχρεώσεων της εἰς χρυσόν. Ἐὰν ὅμως μεταβληθῇ ἡ κατάστασις καὶ αἱ Η.Π.Α. ἀρχίσουν νὰ πραγματοποιοῦν ἐνεργητικὰ ὑπόλοιπα εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν, τότε θὰ ἐξαφανισθοῦν τὰ διαθέσιμα εἰς δολλάρια τῶν διαφόρων χωρῶν, τὸ δολλάριον θὰ καταστῇ σπάνιον νόμισμα καὶ μία πραγματικὴ ἀσφυξία θὰ ἐκδηλωθῇ εἰς τὰς διεθνεῖς συναλλαγὰς.

Πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἐνδεχομένων τούτων, δύο λύσεις συζητοῦνται σήμερον ἐντόνως, εἰς τὸ διεθνὲς ἐπίπεδον. Ἄς ἐξετάσωμεν, τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα ἐκάστης ἐξ αὐτῶν.

7. Ἡ ἔννοια τῶν δύο προτεινομένων λύσεων.

Ἡ μία ἐκ τῶν προτεινομένων λύσεων εἶναι ἡ αὔξησης τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ ἢ δὲ ἄλλη, ἡ δημιουργία ἐνὸς εἶδους διεθνoῦς νομίσματος, πρὸς αὔξησιν τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος.

Καὶ ἡ μὲν αὔξησης τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ, ἀποκρούεται κατηγορηματικῶς ἐκ μέρους τῶν Η.Π.Α. Ἡ τιμὴ τοῦ χρυσοῦ εἶχε μεταβληθῇ κατὰ τὸ 1934, μὲ τὴν ὑποτίμησιν τοῦ δολλαρίου καὶ ἀπὸ 20 δολλάρια τὴν οὐγγίαν, ἡ νέα τιμὴ αὐτοῦ, ἡ ἑποία παραμένει συνεχῶς σταθερά, εἶναι 35 δολλάρια τὴν οὐγγίαν. Τὴν τιμὴν ταύτην ἐπιθυμοῦν νὰ διατηρήσουν σταθερὰν αἱ Η.Π.Α. καὶ ἀποκροῦσιν κάθε σκέψιν περὶ αὔξησης τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ.

Έκείνοι οί όποιοι προτείνουν τήν αύξησιν τής τιμής τοῦ χρυσοῦ εἰς τὸ διπλάσιον, εἰς 70 δολλάρια τήν οὔγγιαν, υπογραμμίζουν ὅτι τοῦτο θά διευκολύνῃ τήν ἀπόδοσιν τῶν χρεῶν τῆς Ἀμερικῆς, μέ τὸ ἥμισυ τῆς ποσότητος χρυσοῦ, ἢ ὅποια ἀπαιτεῖται σήμερον. Συγχρόνως, θά τονωθῇ καί ἡ παραγωγή χρυσοῦ καί θά ἔχωμεν οὕτω αύξησιν τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος. Πλέον τούτου, ἡ ἐπανεκτίμησις τοῦ χρυσοῦ, θά δημιουργήσῃ μεγάλα διαθέσιμα, εἰς ἐθνικόν νόμισμα, εἰς τὰς διαφόρους χώρας, αἱ ὅποιαι ἔχουν ἀποθέματα χρυσοῦ.

Παρατηρεῖται ὅμως ὅτι ἡ ὑποτίμησις τοῦ δολλαρίου καί κατ' ἀκολουθίαν τῶν διαφόρων ἄλλων νομισμάτων, θά προκαλέσῃ ἀναστάσεις καί διαταραχάς εἰς τὰς τιμὰς τῶν ἀγαθῶν, τελικῶς δὲ τὸ μέτρον τῆς αύξήσεως τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ θά εὐνοήσῃ τὰς χώρας αἱ ὅποιαι ἔχουν χρυσωρυχεῖα, ἥτοι τήν Νότιον Ἀφρικὴν, τήν Ρωσίαν καί μερικὰς ἄλλας χώρας.

Ἀπὸ λογικῆς ἀπόψεως, ἡ αύξησις τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ εἶναι μᾶλλον κατακριτέα. Ἡδὲ ὁ Keynes παρετήρει ὅτι εἶναι ἀνόητον διὰ τήν ἀνθρωπότητα, νὰ ἀναζητῇ τὸν χρυσὸν εἰς τὰ ἔαθλ, τῆς γῆς, διὰ νὰ ἀποκρύψῃ τοῦτον, μιστέπειτα, εἰς τὰ ὑπόγεια τῶν Ἑκδοτικῶν Τραπεζῶν.

Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ μειονεκτήματος τούτου, προτείνεται ἡ ἀναζήτησις τρόπου δημιουργίας διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος. Ἡδὲ μία σχετικὴ βελτίωσις ἐπῆλθε, διὰ τῆς αύξήσεως τῆς συμμετοχῆς τῶν διαφόρων χωρῶν, μελῶν τοῦ Νομισματικοῦ Ταμείου. Ἀλλὰ τὸ μέτρον τοῦτο δίδει τήν δυνατότητα εἰς τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον, νὰ χορηγήσῃ πιστώσεις, πρὸς κάλυψιν ἐπειγουσῶν ἀναγκῶν, διαφόρων χωρῶν, δὲν αύξάνει ὁμως τήν συνολικὴν διεθνῇ νομισματικὴν ρευστότητα.

Αύξησις πραγματικῆς τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος θά ἦτο δυνατὴ, διὰ τῆς δημιουργίας νέου χρήματος, τίθεται ὁμως ἀμέσως τὸ ἐρώτημα θάσει ποίου κριτηρίου θά γίνῃ τοῦτο καί διὰ ποίας μεθόδου θά λάθῃ χώραν ἢ κατανομή. Ἐάν δεχθῶμεν ὅτι θά δοθῇ δυνατότης εἰς τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον νὰ δημιουργήσῃ, ἐπὶ παραδείγματι δύο δισεκατομμύρια δολλαρίων, ἐνὸς λογιστικοῦ χρήματος, δεκτοῦ εἰς τοὺς διεθνεῖς διακανονισμούς, τοῦτο δὲ χορηγηθῇ εἰς τὰς διαφόρους χώρας, θάσει τῶν εἰς χρυσὸν ἀποθεμάτων, οὐδεμία ἀξία λόγου βελτίωσις πρόκειται νὰ ἐπέλθῃ. Αἱ χώραι αἱ ὅποιαι διαθέτουν σήμερον ἀποθέματα χρυσοῦ, θά ἀποκτήσουν κατ' ἀναλογίαν, τὸ νέον χρῆμα.

Σήμερον εὐρισκόμεθα ἐνώπιον δύο κατηγοριῶν χωρῶν : Τῶν ἀνεπτυγμένων καί τῶν ὑπαναπτύκτων. Αἱ πρῶται διαθέτουν ἀποθέματα χρυσοῦ, ὡς καί δολλαρίων, δηλαδὴ ἀπαιτήσεων εἰς ὅαρος τῶν Η.Π.Α., ἐπιδιώκουν δὲ τήν συνεχῇ πραγματοποίησιν ἐνεργητικῶν ὑπολοίπων εἰς τὰς ἑξωτερικὰς των συναλλαγάς. Ἐἵνα: σίγηθες φαινόμενον τοῦτο, δι' ὅλας τὰς ἀνεπτυγμένας οἰκονομικῶς χώρας.

Ἡ ὁμὰς τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν ἔχει συνεχῆ ἐλλείμματα, εἰς τὰς τρεχούσας συναλλαγὰς, ἢ κατάστασις δὲ συγκρατεῖται διὰ τῆς παροχῆς βοήθειας ἐκ μέρους τῶν Διεθνῶν ὀργανισμῶν, ἰδίᾳ Τραπεζῆς Διεθνoῦς Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως καὶ τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὑπολογίζεται ὅτι ἡ πάσης φύσεως οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις πρὸς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας, ἀνέρχεται εἰς 6.000 ἑκατομ. δολλαρίων ἐτησίως.

Ἐν τούτοις, οὐδεμία βελτίωσις παρατηρεῖται καὶ αἱ ὀφείλαι τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν ὑπερέβησαν σήμερον τὰ 35 δισεκ. δολλαρίων. Αἱ ὑποχρεώσεις αὗται ἀπαιτοῦν ὡς ἐτήσιον τοκοχρεωλῶσιον περὶ τὰ 3 δισεκ. δολλαρίων, ὅπερ σημαίνει ὅτι ἡ νέα ἐνίσχυσις προορίζεται κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος πρὸς ἐξόφλησιν παλαιῶν ὑποχρεώσεων καὶ τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν χωρῶν τούτων παραμένει ἄλυτον.

8. Ἡ δραματικὴ κατάστασις τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν.

Ἡ δραματικὴ κατάστασις τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν, εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ μηχανισμοῦ τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν. Αἱ χώραι αὗται ἐξάγουν πρώτας ὕλας καὶ γενικῶς προϊόντα τῆς γῆς, μεταλλεύματα κ.λ.π., ἀγοράζουν δὲ κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἀποτέλεσμα τῆς καταστάσεως ταύτης εἶναι ἡ συνεχὴς αὔξησις τῶν ἐλλειμμάτων τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν. Ἡ ἀνταλλαγή τῶν δύο κατηγοριῶν προϊόντων εἶναι ἑτεροδαρῆς. Τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα ἔχουν ἀξιολόγον ἐλαστικότητα ζητήσεως, αἱ τιμαὶ αὐτῶν διατηροῦνται σταθεραὶ καὶ τείνουν μᾶλλον πρὸς ἀνῶδον. Ἀντιθέτως, αἱ πρώται ὕλαι καὶ τὰ γεωργικὰ προϊόντα δὲν ἔχουν μεγάλην ἐλαστικότητα ζητήσεως, ἀνήκουν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν φθαρτῶν, ἡ αὔξησις δὲ τῆς προσφορᾶς προκαλεῖ ταχείαν πτώσιν τῶν τιμῶν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ὅροι παραγωγῆς μεταξὺ γεωργίας καὶ βιομηχανίας εἶναι ὅλως διάφοροι. Ἡ γεωργία στηρίζεται ἐπὶ τῆς στενῆς συνεργασίας τῆς φύσεως, εἰς κάθε δὲ στιγμήν, διατρέχει κινδύνους ἐκ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν. Ἀντιθέτως, ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή, εἶναι ἔργον τῆς βουλῆσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ δύναται νὰ συνεχισθῇ καθ' ὅλον τὸ ἔτος καὶ ὁλόκληρον τὸ εἰκοσιτετράωρον, χωρὶς νὰ ὀφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τῶν καιρικῶν συνθηκῶν. Αἱ πολλαὶ βροχαὶ καὶ ἡ ξηρασία, οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔχουν ἐπὶ τῆς πορείας τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ὡς τοῦτο συμβαίνει μὲ τὴν γεωργίαν.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἀνταλλαγῆς βιομηχανικῶν προϊόντων, ἔναντι πρώτων ὕλων καὶ γενικῶς γεωργικῶν προϊόντων, εἶναι ἡ δημιουργία σοβαρῶν ἐλλειμμάτων εἰς τὰς τρεχούσας συναλλαγὰς τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν παρεχομένην ἐνίσχυσιν ἐκ μέρους τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν, αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν μέθοδον τῶν διμερῶν συμφωνιῶν καὶ ἔχει σκοπὸν νὰ διευκολύνῃ τὰς ἐξαγωγὰς τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν, πρὸς τὰς ὑπαναπτύκτους.

Ούτω, χορηγούνται πιστώσεις, πρὸς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας, διὰ τὰ προμηθευθῶν ἀγαθὰ ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς πιστωτρίας χώρας, εἰς τιμὰς λίαν ὑψηλὰς καὶ μάλιστα μερικὰ ἀντικείμενα ἀμφιδύλου χρησιμότητος, ἀπὸ τὰ ὅποια ἐπιθυμεῖ νὰ ἀπαλλαγῇ ἡ πιστωτρικὴ χώρα. Ὡς τυπικὸν παράδειγμα ἔχομεν τὴν συμπεριφορὰν τῶν χωρῶν - μελῶν τοῦ Κοινότυπου διὰ τὴν Ἑλλάδα. Μεγίστη προθυμία νὰ μᾶς χορηγήσουν ὑλικά σιδηροδρόμων, τηλεγράφους καὶ ἄλλα, τῆς ἰδίας φύσεως καὶ ὅχι ἐκεῖνα τὰ ὅποια θὰ διευκολύνουν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας μας.

Πολλοὶ ἐλπίζουσι στῆριζονται εἰς τὴν ἐκδινηχάνισιν τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν, αὕτη ὅμως ἀπαιτεῖ χρόνον καὶ δὲν εἶναι εὐχερὴς ὑπόθεσις. Εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας εἶναι δύσκολον νὰ ἐκπονηθῇ ἐν πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ νὰ χαραχθῇ ὀρθολογικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ. Ἐλλείψεις ἀπαραιτήτων γνώσεων, θεσμολογικὰ ἐμπόδια, πολιτικὴ κατάστασις λίαν δυσχερὴς, προλήψεις τοῦ κοινῶ καὶ ἑλλείψεις στοιχειῶδους μορφώσεως, ἰδοὺ μερικὰ ἀπὸ τὰ βασικὰ ἐμπόδια.

Πῶς νὰ γίνῃ λόγος περὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν Ἰνδιῶν καὶ κατὰ πολέμησις τῆς ἀθλιότητος καὶ τῆς πείνης, ὅταν παραμένῃ ἄλυτον τὸ πρόβλημα τῶν ἱερῶν ἀγελάδων; Εἰς μερικὰς χώρας τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, ἡ σπατάλη πόρων ἐκ μέρους τῶν κυβερνήσεων ἐγγίζει τὰ ὅρια τοῦ ἀπιστεύτου. Καθ' ὃν χρόνον, τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ πένεται καὶ ἀνεγείρονται μέγαλα, διὰ τὴν στέγασιν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καὶ τῶν Κυβερνήσεων, μεγίστης πολυτελείας. Ἀναφέρεται παράδειγμα χώρας τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, ἡ ὅποια, διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ μεγάρου τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, μετέφερεν, ἀεροπορικῶς, μάρμαρα ἐξ Εὐρώπης.

9. Ἡ πορεία τῆς Διεθνοῦς οἰκονομίας.

Ἡ διεθνὴς οἰκονομία ὁμοιάζει μὲ σκάφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου δὲν ὑπάρχει κυβερνήτης. Μὲ ἄλλας λέξεις, δὲν ὑπάρχει διεθνὴς ἀρχή, δὲν ὑπάρχει διεθνὴς ἐξουσία, ἡ ὅποια νὰ ἐπιληφθῇ τῆς λύσεως τῶν ἀναφερομένων προβλημάτων.

Οἱ ὑπάρχοντες διεθνεῖς ὀργανισμοί, ὅπως τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη καὶ οἱ ἄλλοι εἰδικοὶ ὀργανισμοί, ἀδυνατοῦν νὰ λάβουν ἀποφάσεις πρακτικῆς μορφῆς καὶ γενικωτέρας σημασίας. Πολλοὶ προτείνουν νὰ συναρθῶν διεθνεῖς συμβάσεις διὰ τὸν καθορισμὸν τιμῶν καὶ τὴν στήριξιν αὐτῶν, διὰ τὰ γεωργικὰ προϊόντα καὶ τὰς πρῶτας ὕλας. Ἐπίσης προτείνεται ἡ συγκέντρωσις τῆς παρεχόμενης οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως, εἰς τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμούς, ὥστε νὰ προσλάβῃ αὕτη πολυμερὴ χαρακτῆρα. Τὴν ἀποφιν ὅμως ταύτην δὲν δέχονται αἱ χορηγοῦσαι τὴν βοήθειαν χώραι. Σήμερον τὰ δάνεια δίδονται ὑπὸ τὸν ὅρον προμηθείας ἀγαθῶν ἐκ τῆς πιστωτρίας χώρας, συνήθως δὲ αἱ τιμαὶ αὐτῶν

εἶναι ὑψηλότεραι κατὰ 20% τῶν διεθνῶν τοιούτων. Εἶναι σαφές ὅτι ἡ συνέχισις τῆς πολιτικῆς ταύτης ἐπαυξάνει τὰς δυσχερείας τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν. Μάλιστα εἰς πολλὰς ἐξ αὐτῶν, ὁ νομισματικὸς πληθωρισμὸς ἔχει ἐνδημικὴν μορφήν, ἀλλεπάλληλοι δὲ εἶναι αἱ κοινωνικαὶ καὶ πολιτικαὶ διαταραχαί, μὲ κατ'ἀληξιν τὰς ἀνωμάλους λύσεις, τῶν πολιτικῶν προβλημάτων καὶ τὰς δικτατορίας.

Ἡ ἀνθρωπότης σήμερον εὐρίσκεται εἰς μίαν κρίσιμον καμπὴν τῆς ἱστορίας. Ζῶμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, τῶν πυραύλων καὶ τῶν διαπλανητικῶν πτήσεων, πάντα δὲ ταῦτα ἔχουν τὴν ἐννοίαν μᾶς καταπληκτικῆς τεχνικῆς προόδου. Δυστυχῶς, δὲν ἔχομεν ἱκανοποιητικὴν πρόδον εἰς τὰς κοινωνικὰς ἐπιστάμας. Τὰ προβλήματα τῶν ἐθνικῶν οἰκονομιῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς διεθνοῦς οἰκονομίας ἀντιμετωπίζονται ἀκόμη μὲ τὰς ἀντιλήψεις καὶ τὰς οἰκονομικὰς θεωρίας τοῦ 19ου αἰῶνος.

Εἶναι λίαν χαρακτηριστικὴ ἡ ὅλη ὑπόθεσις τοῦ προβλήματος τοῦ διεθνοῦς νομισματικῆς ρευστότητος. Οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὸ θέμα τοῦτο, περιορίζονται εἰς πληθμιαλὴ καὶ ἐπιπολαίαν ἐρευναν τῶν φαινομένων καὶ προτείνουν ὡς λύσεις διάφορα ἡμίμετρα. Τὸ ὁρθόν εἶναι νὰ ἀναζητηθοῦν οἱ ἀπαραίτητοι καὶ ἐπαρκεῖς ὅροι τῆς κανονικῆς λειτουργίας τοῦ οἰκονομικοῦ μας συστήματος, τῆς εὐρύθμου ἀναπτύξεως τῆς διεθνοῦς οἰκονομίας, ὅποτε θὰ φανῇ ἡ ὁδὸς τῆς ἐπιλύσεως τῶν ἀγωνιστῶν προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας.

10. Ὁ ρόλος τοῦ χρήματος.

Ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι μία συνεχὴς προσπάθεια αὐξήσεως τῆς ποσότητος τοῦ χρήματος, διότι ἄλλως τὸ οἰκονομικόν μας σύστημα δὲν δύναται νὰ λειτουργήσῃ. Ἐφ' ὅσον ὅμως τὸ χρῆμα ἦτο μεταλλικόν, ἡ αὐξήσις αὐτοῦ ἀπῆρτε ἐργασίαν καὶ γενικῶς οἰκονομικὴν δραστηριότητα, οὕτω δὲ ἡ τύχη τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ πρόοδος αὐτῆς ἐξήρτωντο ἐκ τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ἀνακαλύψεως χρυσορυχείων. Ἀπὸ τῆς ἐμφάνισεως τοῦ τραπεζογραμματίου, ἡ κατάστασις ἦλλαξεν εἰς τὸ ἐσωτερικόν ἐκάστης χώρας. Χάρις εἰς τὴν διατήρησιν ὡς καλύμματος, ἐνὸς ποσοστοῦ εἰς χρυσόν, ἡ νομισματικὴ διέγερσις κατέστη λίαν εὐχερής, εἰς σημεῖον νὰ ἔχωμεν περιπέσει εἰς τὴν ἀντίθετον κατάστασιν καὶ νὰ πάσχωμεν ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν τοῦ πληθωρισμοῦ.

Διεθνῶς ὅμως δὲν ὑπάρχει δυνατότης αὐξήσεως τῆς ποσότητος τοῦ χρήματος. Ἡ ἀπόκτησις τοῦ ὕψους προϋποθέτει τὴν ὑπαρξίν μεταλλείων καὶ ἀπαιτεῖ οἰκονομικὴν δραστηριότητα, ὅπως ἡ ἀπόκτησις καὶ παραγωγή ὧλων τῶν ἄλλων ἀγαθῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν μεταλλευμάτων. Δυνατότης ἐκδόσεως τραπεζογραμματίου, ἀποδεκτοῦ παρ' ὧλων τῶν χωρῶν δὲν ὑπάρχει. Ἡ περίπτωσις τῆς στεργίνας καὶ ἰδίᾳ τοῦ δολλαρίου ὀφείλεται εἰς εἰδικὰς συνθήκας καὶ εἶναι λίαν περιορισμένης σημασίας. Διὰ νὰ αὐξηθοῦν τὰ δολλάρια, εἶναι

ἀπαραίτητον νὰ διευρυνθοῦν τὰ ἐλλείμματα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῶν Η.Π.Α. Ἡ ἐξέλιξις ὅμως αὕτη, δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς χρεοκοπίαν. Ἀντιθέτως ἢ τὰς σημερινὰς δυσχερείας, δὲν πρόκειται ὅμως νὰ ἐξασφολιστῇ θετικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος. Δὲν δύναται ὅμως νὰ ἀγνοηθῇ καὶ τὸ μέγα μειονέκτημα τῆς γενικῆς ἀναστατώσεως καὶ διαταραχῆς εἰς τὰς τιμὰς ἀγαθῶν, ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ.

11. Ἀναζητήσεις λύσεως.

Ἡ λύσις εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνὸς διεθνoῦς νομίσματος, ὑπὸ τὰς ἀκολουθοῦσας προποθέσεις. Νὰ ἐξουσιοδοτηθῇ τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον, διὰ τὴν ἐκδοσιν νέου χρήματος, τὸ ὅποιον νὰ ὀνομασθῇ : Νόμισμα Διεθνoῦς Ἀλλήλων Ἐγγύης.

Ἐάν τὸ νόμισμα τοῦτο αὐξάνῃ, ἐπὶ παραδείγματι, κατὰ δύο δεκατομ. δολλαρίων κατ' ἔτος, τὰ χρήματα ταῦτα δύναται νὰ δοθοῦν ὡς δάνεια καὶ ὡς δωρεὰν δοθῇ, εἰς τὰς ἐχούσας ἀνάγκην χώρας. αἱ ὁποῖαι θὰ δυνηθοῦν οὕτω νὰ ἀποκτήσουν διάφορα ἀγαθὰ, ἐκ τῆς διεθνoῦς ἀγορᾶς.

Εἶναι εὐκόλως νοητὸν, ὅτι τὰ χρήματα ταῦτα θὰ περιέλθουν εἰς τὴν κατοχὴν τῶν χωρῶν αἱ ὁποῖαι θὰ πραγματοποιήσουν ἐξαγωγὰς, μεγαλύτερας ἀξίας, ἐν συγκρίσει μὲ τὰς εἰσαγωγὰς των. Τὸ μέτρον τοῦτο θὰ διευκολύνῃ τὴν πραγματοποιήσιν ἐνεργητικοῦ ὑπολοίπου εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς λογαριασμούς. Δεδομένου ὅτι, κάθε χώρα ἐπιθυμεῖ νὰ αὐξήσῃ τὰ συναλλαγματικά της ἀποθέματα, τοῦτο θὰ καταστῇ δυνατόν διὰ τῆς δημιουργίας νέου χρήματος. παραλλήλως μὲ τὴν κατ' ἔτος αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς χρυσοῦ, τοῦ ὁποῖου ἡ σιγασία θὰ πύσῃ νὰ ἔχῃ τὴν σημερινὴν σπουδαιότητα, ἐφ' ὅσον θὰ ἐξευρεθῇ τρόπος δημιουργίας νέου χρήματος, διὰ μιᾶς λογικῆς μεθόδου καὶ ὅχι τοῦ θαρβάρου τρόπου τῆς ἐξορύξεως χρυσοῦ, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς.

Εἰς μίαν πρώτην περίοδον, εἶναι δυνατόν δι' ἐκάστην χώραν νὰ ἔχῃ εἰς χεῖρας τῆς παραλλήλως μὲ τὰ ἀποθέματα χρυσοῦ καὶ ἀποθέματα τοῦ Διεθνoῦς Νομίσματος Ἀλληλεγγύης. Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ἡ σιγασία τοῦ χρυσοῦ ὡς νομίσματος δύναται νὰ μειωθῇ μέχρι τελείας ἐξάφανίσεως.

Διὰ νὰ λειτουργήσῃ ὅμως τὸ σύστημα τοῦτο, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἀναγνωρισθῇ τὸ νέον νόμισμα διὰ συμβάσεως, ὥστε νὰ εἶναι δεκτὸν εἰς τὰς διαφόρους χώρας ὡς μέτρον ἀξίας, ὡς μέσον ἀνταλλαγῆς καὶ ὡς ἀπόθεμα ἀξίας, δηλαδὴ πρέπει νὰ ἀνταποκρίνηται εἰς ὅλας τὰς λειτουργίας τοῦ νομίσματος. Ἐπίσης, νὰ εἶναι τοῦτο δεκτὸν, πρὸς διακανονισμῶν τῶν διεθνῶν πλη-

ρωμών. Κατ' ἀρχήν, θά ἦτο δυνατόν νά ὑπογραφῇ μία συμφωνία μεταξύ τῶν χωρῶν - μελῶν τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου.

Ἐξυπακούεται ὅτι ὁ καθορισμός τῆς πιστότητος τοῦ νέου χρήματος ὀφείλει νά εἶναι ἀπόρροια προσηκτικῆς μελέτης τῆς ἐξελλίξεως τῆς διεθνoῦς οἰκονομίας. Τοῦτο σημαίνει ὑπαρξίν μιᾶς διεθνoῦς Ἀρχῆς, σκοπός τῆς ὁποίας θά εἶναι ἡ καθοδήγησις τοῦ σχάφους τῆς διεθνoῦς οἰκονομίας, διὰ μέσου τῶν συμπληγμάτων καί τῶν κινδύνων τοῦ πληθωρισμοῦ καί τοῦ ἀντιπληθωρισμοῦ. Ἄλλ' εἶναι δυνατόν εἰς τήν σημερινήν περίοδον τὰ διάφορα Κράτη νά δεχθοῦν ὑποστολήν τοῦ λαβάρου τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας καί νά ἀναγνωρίσουν ἀποφασιστικήν ἀρμοδιότητα εἰς μίαν διεθνή ἀρχήν; Δυστυχῶς, ἡ ἀπάντησις εἶναι σαφῶς ἀρνητική.

12. Οὐτοπίαί καί πραγματικότητα.

Ἡ φαντασία τοῦ ἀνθρώπου ἀνακαλύπτει εὐκόλως μεθόδους ἐπιλύσεως τῶν διαφόρων προβλημάτων, ὅταν ὅμως ἡ ἐφαρμογή τῶν μέτρων εἶναι ἀδύνατος, εὐρισκόμεθα εἰς τήν σφαῖραν τῆς οὐτοπίας. Ἀσφαλῶς οὐτοπία εἶναι σήμερον ἡ σκέψις δημιουργίας μιᾶς διεθνoῦς Ἀρχῆς, μέ ἀποφασιστικᾶς ἀρμοδιότητος καί μέ τήν δυνατότητα δημιουργίας χρήματος, ὑποχρεωτικῆς καί ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας εἰς διεθνή κλίμακα.

Ἡ ἀνθρωπότης σήμερον παραπαίει. Τεράστια ποσά διατίθενται διὰ τοῖς πολεμικοῦς ἐξοπλισμοῦς, εἰς ἓν σημεῖον δέ τῆς ὕδρωγειοῦ ἡ αἱματοχυσία συνεχίζεται, μέ κίνδυνον μάλιστα ἐπεκτάσεως τοῦ πολέμου. Ὡς πρὸς τήν αὔξησιν τῆς διεθνoῦς νομισματικῆς ρευστότητος, αἱ συζητήσεις συνεχίζονται καί θά συνεχισθοῦν ἐπὶ μακρόν, χωρὶς νά ὑπάρχῃ ἐλπίς λήψεως πρακτικῶν μέτρων. Ἀπλῶς θά διδῆται προσοχή πρὸς ἀντιμετώπισιν ὠρίσμένων κρίσιμων προβλημάτων, μέ διάφορα ἡμίμετρα, τὰ ὅποια θά συγκατατοῦν ἀπλῶς τήν κατάστασιν καί θά παρεμποδίζουν τήν καταστροφήν.

Ἐφ' ὅσον ὁ κόσμος εἶναι διηρημένος εἰς ἔθνη χωριστά, αἱ δέ ἀντιθέσεις συμφερόντων καί αἱ συγκρούσεις ἀποτελοῦν τὰ καθημερινὰ φαινόμενα, τὸ μόνον διεθνές νόμισμα εἶναι ὁ χρυσός. Ἐχει τὸ μέταλλον τοῦτο μίαν σχετικὴν ἀξίαν ὡς ἐμπόρευμα, ἐπαυξάνεται δέ αὕτη ἐκ τῆς χρήσεως αὐτοῦ ὡς νομίσματος. Κατ' οὐσίαν, ὅπως ὅλα τὰ νομίσματα καί ὁ χρυσός, εἶναι πιστωτικὸν χρήμα, εἶναι τὸ πρῶτον πιστωτικὸν χρήμα, οὔτε περισσότερον οὔτε ὀλιγώτερον, ὅπως ἔλεγεν ὁ Simiand.

Τέλος, τὸ δολλάριον θά ἐξακολουθῇ νά γίνηται δεκτὸν διεθνῶς, διότι εἶναι μετατρέψιμον εἰς χρυσόν, αἱ δέ Η.Π.Α. δηλοῦν κατηγορηματικῶς ὅτι θά ἐξακολουθήσουν νά διατηροῦν τήν σημερινήν τιμὴν τοῦ χρυσοῦ, διὰ τήν ἀγοράν καί πώλησιν, ἤτοι 35 δολλάρια κατὰ οὔγγιαν. Ἐάν ὅμως τὰ ἐλλείμματα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῶν Η.Π.Α. συνεχισθοῦν, τίποτε δέν ἀποκλείει νά δοκιμασθῇ ὁ κόσμος, μίαν ἡμέραν, πραγματικᾶς ἐκπλήξεως.

Ἐπειδὴ ὅπως φαίνεται, τὰ διεθνή νομισματικὰ προβλήματα θὰ συζητοῦνται ἀκόμη ἐπὶ μακρόν, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν πολλαὶ ἐλπίδες ἐξευρέσεως λύσεως, καλὸν εἶναι δι' ἡμᾶς τοῦς Ἑλληνας νὰ προσέξωμεν τὴν οἰκονομίαν μας καὶ νὰ καταβάλωμεν προσπάθειαν ἀντιμετωπίσεως τῶν βασικῶν προβλημάτων τῆς χώρας μας. Ἡ ατανόησις τοῦ μηχανισμοῦ τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν καὶ τοῦ προβλήματος τῆς διεθνούς νομισματικῆς ρευστότητος, δύναται νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὴν χάραξιν ὀθρολογικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἐχομεν ὑποχρέωσιν νὰ χαράξωμεν οἰκονομικὴν πολιτικὴν, ἀνταποκρινομένην εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς διεθνούς οἰκονομίας. Ὁφείλομεν νὰ ἀντιληφθῶμεν καλῶς τὸν κόσμον εἰς τὸν ὁποῖον ζῶμεν καὶ νὰ ἀγωνισθῶμεν δι' ἓν καλλίτερον μέλλον τῆς χώρας μας, ἓν καλλίτερον μέλλον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὅλοι συμφωνοῦμεν ὅτι τὸ μέλλον ἐνός λαοῦ, εἶναι ἔργον τῶν χειρῶν του καὶ προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του καὶ τὰς ἱκανότητας αὐτοῦ.
